

Elektrifiering med förnybar energi är en omöjlighet

REPLIK DN DEBATT 3/1. Ulf Svensson, civilekonom och tidigare forskare på Chalmers:
Inget talar för en hållbar utveckling.

Låga priser vill vi alla ha, men vi måste ha med oss alla kostnadsposter när vi gör långsiktiga hållbarhetskalkyler. På [DN Debatt](#) har nio forskare lagt fram ett förslag under rubriken ”Billigt för konsumenterna att klimatanpassa industrin” som vid en första genomläsning ter sig både sympatisk respektive möjlig och realistisk att förverkliga.

Men med ett historiskt samhällsplanerarperspektiv saknas viktiga delar för att realisera forskarnas förslag. Den kraftiga utbyggnaden av den förnybara energin, som alla aktörer så hett eftertraktar, dras nämligen dels med [kostnader som sällan apostroferas](#), dels saknas analys av vem som bygger, äger och är slutkonsument av den förnybara energin. Detta gäller även för havsbaserad vindkraft som i dagsläget ändå inget strimma av hopp.

Ofta framförs också kritik mot tillståndsprocesserna, som sägs orsaka långa handläggningstider och därmed ekonomiska förluster. Men tar man del av dessa miljökonsekvensbeskrivningar kan man konstatera att har man läst en så har man läst alla.

Ofta är dessa undermåliga, vilket innebär att myndigheterna ständigt begär att exploitörerna ska komma in med kompletteringar. Dessutom handlar dessa miljökonsekvensbeskrivningar ofta om perifera aspekter där mer väsentliga aspekter kringgås.

Inte ens [forskningen kring vindkraftsutbyggnaden som hanterats av Naturvårdsverket](#), med medel från Energimyndigheten, lyfte fram naturvetenskapliga aspekter eller transportutmaningar. Hur vindkraftverk byggs var som exempel inte initialt föremål för forskning när vindkraften föreslogs som nytt kraftslag, vilket är mycket anmärkningsvärt.

En viss parallell till kärnkraften kan i sammanhanget vara upplysande. Vid kärnkraftsomröstningen 1980 fanns tre alternativ att rösta på, där samtliga handlade om en avveckling, men med väsensskilda skillnader. Linje 2 som vann utmärktes av tre distinkta krav: successiv avveckling ”i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd”, vilket fortfarande gäller offentligt ägande och hushållning. Efter drygt 40 år kan vi konstatera att det skett en successiv avveckling, men att det offentliga ägandet inte infriades samt att hushållning, det vill säga att energieffektivisering respektive energibesparing, inte har förverkligats.

Punkt 3 i de nio forskarnas recept för ”Utveckla teknik för ett flexibelt elsystem” missar alla relevanta kostnader samt ägandet av förnybar produktion av energi. För att börja med den sistnämnda faktorn – ägandet – är ägandet av vindkraften varken offentlig eller svensk. Det innebär att vi som nation har små eller inga möjligheter att styra till vem som är slutkunden för den förnybara energin. Detta överläts till marknaden.

El från vindkraftsprojekt från svensk mark styrs till den aktör som betalar bäst. Denna relation avgörs tidigt i de avtal som nya vindkraftsprojekt som förverkligas på svensk mark. I dag ägs vindkraften i Sverige till över 95 procent av utländska ägare.

Kostnader som handlar om demokratisk styrning och medborgarnas insyn och inflytande i vindkraftsprojekten respektive de som handlar om biologisk mångfald och ekosystemtjänster talas det tyst om. Till dessa kostnader ska också läggas de utvecklingskostnader som vi som kollektiv måste ta, som exempelvis utvecklingen av en säker vätgashantering vilket inte sker i en handvändning.

Även hushållningsperspektivet som lyftes i kärnkraftsomröstningen är ännu inte förverkligat, vilket forskarna påtalar i sin artikel. Frågan är varför detta inte gjorts och vad som nu talar för att det görs. Men innan de förslag som forskarna för fram övervägs måste vi först tala om hur denna omställning initierades och förankrades i det svenska samhället.

Den generation forskare som driver debatten om den nödvändiga omställningen saknar förankring i hur svensk samhällsplanering – som var en internationellt uppmärksammas framgångssaga – fungerat. Nu riskera omställningen – som i sig måste vara hållbar – att spåra ur.

Frågan är varför den övergripande samhällsplaneringen, som lades ner 1988 i samband med nedläggningen av Statens Planverk och som då handlade om ett helhetsperspektiv på planeringen, över huvud taget inte finns med i debatten. Detta kan bli den faktor som gör att omställningen varken omfattas av oss svenskar i gemen, en omställning som ju skulle vara inkluderande, eller gynnar svenska intressen, svensk industri.

Inget talar därför för en hållbar utveckling – trots goda förslag från forskarvärlden.

Ulf Svensson

/Civilekonom och tidigare forskare på Chalmers inom området den fysiska riksplaneringen med fokus på mark-, vatten- och energihushållning.

Har med teknologie doktor Matts Lundin studerat transport- och logistikutmaningar för uppbyggnaden av storskalig vindkraftsutbyggnad för Energimyndighetens och Trafikverkets räkning./